

3 ראש השנה - הזדמנות לשנוי

האם לצאת למסע? התחלת המסע, התחלת השנה

התעוררנו ליום חדש. תחילת שנת הלימודים. כבר מהיום הראשון היה ברור שהשישייה עסוקה ביציאה למסע: אורי ניסה להבין מה רצה ביאליק להגיד, מאיה חלמה על הפגישה עם ביאליק, תומר היה נחוש לצאת למסע ונע בחוסר סבלנות. עדי הייתה עסוקה בשאלה האם היא באמת רוצה לגדול - הרי מצפים ממנה להיות אחראית יותר, אך היא עדיין רוצה להמשיך להשתולל ולעשות שטויות.

יובל היססה. מאז ומעולם לא אהבה הרפתקאות. תמיד העדיפה להישאר בבית, גם טיול שנתי היווה עבורה משימה לא פשוטה.

“אני לא אוהבת שינויים” ניסתה להסביר את עמדתה בפני חברי הקבוצה. “אני אוהבת את השגרה, את המוכר, את הידוע”.

“אבל מה כל כך מאיים בשינוי?” התפלאה עדי. “כאילו שאם לא נצא למסע לא נשתנה! אנחנו בגיל ההתבגרות וכל יום קורים לנו דברים חדשים”, אמרה מאיה.

“אם כבר מדברים על דברים חדשים, אז כדאי לזכור ששנה חדשה מתקרבת” אמר אורי. “אולי זאת נקודת התחלה...”

מאיה הוסיפה שראש השנה זה זמן מצוין לשינויים - זו הזדמנות להתחלה חדשה, לחשבון נפש, לסליחה ולהתבגרות.

לפתע נחתה על יובל שלוה. היא תוכל להשתתף במסע גם בלי להתרחק מהבית, שכן נקודת ההתחלה כבר קרובה: בעוד כמה ימים שנה חדשה מתחילה ואתה מגיעה הזדמנות לשינוי.

יעד: אל עצמי, לקראת התחדשות

מפגש: רבי עקיבא, המאות הראשונה והשנייה לספירה

זמן מסלול: סוף המאה הראשונה ותחילת המאה השנייה לספירה, 132 - 136

לספירה - מרד בר כוכבא

שאלת מסע: מתי התרחש שינוי בחיי? עד כמה השינוי בחיי משפיע על אחריותי כלפי אנשים אחרים?

מסלול המסע

אנו מתחילים את המסע שלנו בראש השנה, שחל בכל שנה בֶּאֱ בתשרי ופותח את השנה העברית. במקרא מועד זה מוזכר כשבתון, "יום תרועה וזיכרון", "שבתון". במהלך הדורות נוסף לָא' בתשרי השם 'ראש השנה'.

השורש שנ"ה משותף לשני פעלים בעלי משמעות הפוכה: האחד- לְשָׁנוֹת: לחזור שוב ושוב על ההרגלים המוכרים והאחר: לְשָׁנוֹת, לבחור מאילו הרגלים ארצה להיפרד לקראת השנה החדשה ואלו דפוסי התנהגות חדשים אבקש לאמץ לעצמי. בפרק זה נעסוק בהזדמנות להתחדשות ולשינוי שמביאה אתה שנה חדשה.

משימה:

1. חשבו - מה הייתם רוצים לחדש ולשנות בשנה החדשה ?
 2. כתבו לעצמכם כרטיס ברכה ובו איחול לשינוי ולהתחדשות.
 3. כתבו לעצמכם עצה: כיצד תוכלו להגיע לשינוי שאתם מבקשים.
 4. בקשו מחבר/ה או קרוב/ת משפחה לאחל לכם איחול לשנה החדשה, וכתבו אותו בכרטיס שהכנתם.
- "אחרי החגים יתחדש הכול.
יתחדשו וישבו ימי החול
האוויר, העפר, המטר והאש
גם אתה,
גם אתה,
תתחדש".
[מתוך: נעמי שמר, התחדשות אחרת]

רבי עקיבא מתחיל התחלה חדשה

קראו את מקור 1 והשיבו על השאלות:

מה הייתה תְּחִלָּתוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא?
בְּן אַרְבָּעִים שָׁנָה הָיָה, וְלֹא שָׁנָה [למד] דָּבָר.
פַּעַם אַחַת הָיָה עוֹמֵד עַל פִּי הַבְּאֵר וְרָאָה כִּי הָאֶבֶן שָׁבוּ קְעוּרָה,
שָׁאַל עֲקִיבָא: מִי חָקַק [שחק] אֶבֶן זוֹ ?
אָמְרוּ לוֹ: הַמַּיִם, שֶׁנּוֹפְלִים עָלֶיהָ תְּדִיר [תמיד] בְּכָל יוֹם.
אָמַר ר' עֲקִיבָא: וְכִי לְבִי קִשָּׁה מֵהָאֶבֶן?
אֵלֶּף וְאַלְמֵד פָּרְשָׁה אַחַת בְּכָל יוֹם.
הֲלֹךְ לוֹ אֵל בֵּית הַמְּדַרְשׁ וְהִתְחִיל לִזְמֹד עִם תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבִּן,
כָּתַב לוֹ הַמְּלַמֵּד א' - וְלִמְדָה .
כָּתַב לוֹ ב' וְלִמְדָה ,
וְכֵן הִלָּאָה וְכֵן הִלָּאָה כָּל הָאוֹתִיּוֹת כְּלָן,
וְכֹךָ הָיָה הוֹלֵךְ וְלִזְמֵד עַד שֶׁלְמַד אֶת כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה
(על פי אבות דרבי נתן, נוסח א, פרק ו)

תינוקות של בית רבן - ילדים קטנים

שאלות לדיון ולמחשבה:

1. מה למד רבי עקיבא מהאבן שעל הבאר? מה המשל ומה הנמשל?
2. האם הלב יכול להיות "קשה כאבן"? הביאו דוגמאות.
3. מה, לדעתכם, הרגיש רבי עקיבא כשישב ללמוד קרוא וכתוב עם הילדים הצעירים?
4. כתבו תיאור של יום לימודים בכיתה בה למד רבי עקיבא: תוכלו לבחור לכתוב מנקודת המבט של רבי עקיבא, של אחד התלמידים או של המורה.
5. אילו כוחות היו לרבי עקיבא שעזרו לו לחולל שינוי כה גדול בחייו?

תַּחֲנֵת מִיָּדַע

רבי עקיבא - מחשובי התנאים (חכמי המשנה), חי ופעל בארץ ישראל בתקופה שלאחר חורבן הבית השני (בשנת 70 לספירה) ועד למרד בר כוכבא (בשנת 132 - 136). בתלמוד ישנם כמה תיאורים של תחילת דרכו של רבי עקיבא כתלמיד חכם. המשותף לכולם הוא תיאורו כאדם שחולל שינוי עצום בחייו בגיל מבוגר. תיאורים אלו מציגים את גישתם של חז"ל, שהאמינו כי האדם יכול להשתנות וללמוד בכל גיל אם ירצה בכך.

בין אמירותיו המפורסמות: "ואהבת לרעך כמוך - זה כלל גדול בתורה" (תלמוד ירושלמי, מסכת נדרים פרק ל, ע"ב) ו"חביב אדם שנברא בצלם [אלוהים]" (משנה אבות ג יד).
עונש על שלימד רבי עקיבא תורה ברבים, הוא נאסר על ידי הרומאים והוצא להורג בעינויים קשים.

'**אבות דרבי נתן**' הוא פירוש למסכת אבות שבמשנה. השם: 'אבות דרבי נתן' ניתן לו, כנראה, מכיוון שרבי נתן (חכם בבלי שחי בערך באמצע המאה השנייה לספירה) מוזכר בראשו.

שוב נתחיל מחדש

- 100 להיזכר ברגע של התחלה חדשה בחייכם: התחלה של מסגרת לימודים חדשה, מקום מגורים, חברות וכד'.
 1. כתבו במחברותיכם במה התחלתם וכיצד הרגשתם: האם היו רגעים משמחים, מתוחים, מאתגרים?
 2. כיצד התמודדתם עם ההתחלה החדשה?
 3. מי עזר לכם בהתמודדות הזו?
 4. האם תוכלו לחשוב על תכונות שסייעו לכם בהתחלה החדשה? האם תכונות אלו יעזרו לכם, לדעתכם, גם בעתיד, כשתתמודדו עם שינויים והתחלות?
 5. מה היו האתגרים בהתחלה החדשה ומה הרווחתם ממנה?

'סימנים' בדרך - מנהגים לשנה החדשה

בערב ראש השנה נהוג לערוך סעודה ובה לאכול מאכלים סמליים המסמלים כמיהות ותקוות לשנה החדשה. מאכלים אלו נקראים 'סימנים' הנה כמה מהם:

רוביא (או לוביה, סוג של שעועית) - נהוג לברך: "יהי רצון מלפניך ה' אלוהינו ואלוהי אבותינו ואימותינו, שְׂיָרֵב זַכּוּיֹתֵינוּ וְתַרְבֵּה הַבְּרָכָה בְּכָל עַמְלָנוּ"

קרא (דלעת) נהגים לברך: "שְׂתַקְרַע רַע גְּזַר דִּינֵנוּ, וְיִקְרָאוּ לְפָנֶיךָ מַעֲשֵׂינוּ הַטִּיבִים".

סלק נהגים לברך: שְׂיִסְתַּלְקוּ עֲוֹנוֹתֵינוּ. (המעשים הרעים שלנו)

תפוח בדבש: "שְׂתַתְּחֵדֵשׁ עֲלֵינוּ שְׁנֵה טוֹבָה וּמְתוּקָה".

1. כתבו על מנהג בראש השנה שאהוב עליכם.

2. הסבירו מדוע אתם אוהבים אותו, והאם תרצו לקיים אותו גם בעתיד, כשתהיו מבוגרים.

3. מנהג ה'סימנים' נועד לעודד אותנו ולעורר תקווה לקראת השנה החדשה.

כתבו על תכונה, הרגל או מנהג שלכם שיכול לסייע לכם בדרככם החדשה לקראת גיל המצוות.

צידה לדרך

מסורת וחידוש -

נקודת ההתחלה שלנו היא תחילת השנה - ראש השנה שחל בֶּאֱ תשרי. זו הזדמנות להתחדש ולצאת לדרך חדשה, עם צידה לדרך מהמסורת ומהעבר שלנו.

אחריות ומחויבות -

ראש השנה הוא הזדמנות לשינוי :

- חשבו על תחום בו הייתם רוצים להיות אחראים, ולתרום משלכם: זו יכולה להיות תרומה למשפחה, לקהילה או לחברה. זו יכולה להיות תרומה חד פעמית או מתמשכת.
- כתבו במה הייתם רוצים לתרום ומדוע.
- כתבו לעצמכם עצות כיצד לפעול .

הציעו פעילות של תרומה במסגרת הכיתה: כיצד תוכלו ככיתה להיות אחראים לתרומה לחברה בה אתם חיים?